

Nadácia F.A. Hayeka

www.hayek.sk

P O R O Z U M I E Ť

PROGRAMOVÉMU ROZPOČTOVANIU NA ÚROVNI VÚC

Verejná kontrola VÚC

25.04.2009

Obsah prezentácie

- ✓ Genéza programového rozpočtovania
- ✓ Teória v skratke
- ✓ Ako „vyzerá“ programový rozpočet?
- ✓ Monitorovanie a hodnotenie
- ✓ Ako byť (ne) transparentný?
- ✓ Prečo nezostať mimo?
- ✓ Informačné zdroje

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Genéza programového rozpočtovania

☑ ZAHRANIČIE

- ❖ **Krajiny OECD** – strategické plánovanie, meranie a porovnávanie výkonnosti, orientácia na výstupy a výsledky
  - = rozpočtovanie orientované na výkonnosť
  - = reforma riadenia verejných financií
- ➔ dôvody: *väčší záujem daňovníkov o využívanie verejných zdrojov, zvýšený tlak na verejné financie, dopyt po kvalitnejších službách*
- ❖ **USA** – najprogresívnejšie z krajín (Texas, Severná Karolína)
- ❖ **Kanada, Austrália, Nový Zéland, Veľká Británia, Írsko, Nórsko, Európska Únia**

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Genéza programového rozpočtovania

☑ SLOVENSKÁ REPUBLIKA

- ❖ **2004:** Ústredná štátna správa
- ❖ **2006:** Programové vyhlásenie vlády SR
- ❖ **2007:** Novela zákona č.583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov
- ❖ **2007:** Metodický rámec – súbor dokumentov
- ❖ **2008:** Projekt MF SR „Pilotná implementácia programového rozpočtovania (s dôrazom na využitie strategického plánovania) pre zvýšenie efektívnosti vynakladania verejných zdrojov a účinnosti dosahovania cieľov a zámerov na úrovni miestnej samosprávy“
- ❖ **2009:** Územná samospráva – obce, mestá a VÚC

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Genéza programového rozpočtovania

Projekt „PILOTNÁ IMPLEMENTÁCIA PROGRAMOVÉHO ROZPOČTOVANIA“

- ❖ **Cieľ projektu:** úspešná implementácia programového rozpočtovania v miestnej a regionálnej územnej samospráve prostredníctvom programových štruktúr formulovaných v pilotných subjektoch
- ❖ **30 subjektov územnej samosprávy na území celej SR:**
  - 3 samosprávne kraje, 3 krajské mestá, 13 okresných miest, 11 obcí (vrátane jednej mestskej časti)

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Genéza programového rozpočtovania

Subjekty zapojené do pilotného projektu MF SR:

Obce	Okresné mestá	Krajské mestá	Samosprávne kraje
Brestovany	Banská Štiavnica	Banská Bystrica	Bratislavský
Cígeľ	Čadca	Nitra	Trnavský
Ivanka pri Dunaji	Gelnica	Trenčín	Žilinský
Košice st. mesto	Kežmarok		
Limbach	Kysucké N. Mesto		
Stankovce	Levoča		
Tisovec	Pezinok		
Topoľčianky	Poltár		
Trávnica	Prievidza		
Unín	Senica		
Vyšný Hrušov	Sobrance		
	Šaľa		
	Turčianske Teplice		

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Teória v skratke

✓ **PROGRAMOVÉ ROZPOČTOVANIE**

- ❖ systém, ktorý „hľadá“ súvislosť medzi **rozpočtovými zdrojmi** (verejnými výdavkami) a **výstupmi a výsledkami** práce územnej samosprávy, a tým umožňuje **identifikovať zmysel** používania verejných zdrojov a **merať úspešnosť** samosprávy pri napĺňaní deklarovaných **cieľov a zámerov**
- *hlavné črty programového rozpočtovania:*
orientácia na výstupy a výsledky, flexibilita, inklúzia, dlhodobá perspektíva
- ❖ **manažérsky nástroj, ktorý podporuje zodpovednosť, efektívnosť a účinnosť verejnej správy**

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Teória v skratke

✓ **CIELE PROGRAMOVÉHO ROZPOČTOVANIA**

- ❖ **Zlepšiť rozpočtový rozhodovací proces** – prijímať kvalifikovanejšie rozhodnutia
- ❖ **Zvýšiť zodpovednosť** správcov verejných prostriedkov za alokáciu verejných zdrojov a plnenie cieľov
- ❖ **Zvýšiť transparentnosť a informačnú hodnotu rozpočtu** – skvalitňovať komunikáciu s verejnosťou
- ❖ **Konfrontácia plánov so skutočnosťou** = prezentácia cieľov (výkonnosť samosprávy) a monitorovanie ich dosahovania

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Teória v skratke

☑ **KTO ZÍSKA** vedením programového rozpočtovania?

→ Odborné útvary	Argumentačný nástroj pre presadzovanie priorít, hľadanie spôsobov pre skvalitnenie činnosti
→ Pracovníci na úseku ekonomiky	Kvalitnejšie podklady pre prípravu rozpočtu a správ o jeho plnení
→ Zastupiteľstvo	Oveľa viac a kvalitatívne lepších informácií
→ Samospráva	Deklarovanie svojej činnosti a úspechov
→ Verejnosť	Informácie o aktivitách samosprávy
→ Kontrolné orgány	Posudzovanie efektívnosti pri výkone určitých druhov činností

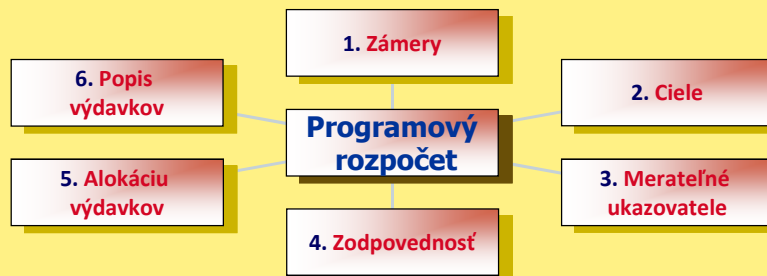
Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

☑ **PROGRAMOVÝ ROZPOČET**

- ❖ Rozpočet, ktorý alokuje (rozdeľuje) výdavky rozpočtu do jednotlivých programov a jeho častí a kladie dôraz na prezentáciu plánovaných a dosahovaných výstupov a výsledkov
- ❖ **Doplňa mozaiku údajov o rozpočte**, obsahuje

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

1. **ZÁMER** vyjadruje očakávaný pozitívny dopad dlhodobého plnenia príslušných cieľov = budúci stav, ktorý chceme dosiahnuť

Program: Vzdelávanie	Moderné a úspešné školy rešpektujúce potreby a záujmy študentov Školy a školské zariadenia pre 21. storočie
Program: Sociálne služby	Účinná sociálna sieť pre všetky handicapované skupiny obyvateľstva Kraj bez sociálneho vylúčenia
Program: Komunikácie	Bezpečné a kvalitné cesty Najkvalitnejšie cesty na Slovensku
Program: Doprava	Dopravný systém orientovaný na zákazníkov Zabezpečená dostupnosť miest a obcí v kraji 24 hodín denne

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

2. **CIEĽ** = forma na vyjadrenie výstupu alebo výsledku, prostredníctvom ktorého sa dosahuje plnenie zámeru → výstupové, krátkodobé výsledkové, strednodobé výsledkové

Výstupové ciele	Zabezpečiť propagáciu kraja na veľtrhoch a výstavách (v r.2009)
Konkrétne výstupy – tovary a služby	Zabezpečiť flexibilitu vydávania licencií pre autobusovú dopravu
Krátkodobé výsledkové ciele	Zvýšiť návštevnosť knižníc (v roku 2009)
Okamžité výsledky - do 1 roka	Zvýšiť počet účastníkov verejných športových aktivít (v r.2009)
Strednodobé výsledkové ciele	Zvýšiť podiel prijatých študentov na VŠ zo stredných škôl zriadených VÚC (do roku 2010)
Výsledky za obdobie viac ako 1 rok	Zvýšiť dopravnú obsluhu kraja (do roku 2011)

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

3. MERATEĽNÝ UKAZOVATEĽ = nástroj na monitorovanie a hodnotenie plnenia cieľa, resp. pokroku pri plnení cieľa

<u>Ukazovateľ výstupu</u>	Počet žiakov gymnázia
Počet	Dĺžka udržiavaných ciest
<u>Ukazovateľ nákladov / efektívnosti</u>	Náklady na študenta odbornej školy
Jednotkové náklady	Náklady (priemerné) na 1 km vybudovanej cesty
<u>Ukazovateľ kvality</u>	% študentov spokojných s odbornou praxou
Výstup z hľadiska spoľahlivosti, presnosti, spokojnosti	% vodičov spokojných so zimnou údržbou komunikácií
<u>Ukazovateľ výsledku</u>	% zvýšenie prepravených osôb verejnou dopravou
Účinnosť riešenia problému	% zvýšenia kapacity v domovoch dôchodcov pre seniorov

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

4. ZODPOVEDNOSŤ

= zodpovednosť za prípravu rozpočtu, jeho finančné a programové plnenie vrátane plnenia cieľov

→ Súčasť programového rozpočtovania

5. ALOKÁCIA VÝDAVKOV

= zatriedenie rozpočtových výdavkov k relevantným prvkom/projektom, podprogramom a programom

6. POPIS VÝDAVKOV

= slovný popis zmyslu a obsahu realizovaných výdavkov voči stanoveným cieľom

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

☑ PROGRAMOVÁ ŠTRUKTÚRA

= logická, hierarchicky usporiadaná konštrukcia, účelne vytváraná vo vzťahu k zámerom a cieľom subjektu samosprávy

→ Programovú štruktúru tvoria:

- ⇒ programy
- ⇒ ⇒ podprogramy
- ⇒ ⇒ ⇒ prvky a/alebo projekty

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

☑ PROGRAM

= skupina navzájom súvisiacich aktivít vykonávaných na splnenie definovaných cieľov a zámerov.

= „mini rozpočet“ istej kompetenčnej oblasti

- Obsahuje zámery, ciele, merateľné ukazovatele
- Delí sa na podprogramy, prvky a/alebo projekty
- Stručný, výstižný názov

Odporúčaný zoznam hlavných programov pre VÚC podľa MF SR

1. Plánovanie, manažment a kontrola	6. Komunikácie	11. Sociálne služby
2. Propagácia a marketing	7. Doprava	12. Prostredie pre život
3. Interné služby	8. Vzdelávanie	13. Zdravotníctvo
4. Služby občanom	9. Šport	14. Administratíva
5. Bezpečnosť	10. Kultúra	

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

☑ **PODPROGRAM**

- = **ucelená časť programu, obsahuje vzájomne súvisiace aktivity**
- = **zvyšuje transparentnosť programu**
- Môže obsahovať zámer, obsahuje ciele, merateľné ukazovatele
- Delí sa na prvky a/alebo projekty
- Stručný, výstižný názov

Príklady programov a podprogramov:

Program	Podprogram	Podprogram	Podprogram
Vzdelávanie	1. Stredné školy	2. Zariadenia školského stravovania	3. Domovy mládeže
Kultúra	1. Divadlá	2. Knižnice	3. Múzeá
Komunikácie	1. Správa a údržba komunikácií	2. Výstavba a rekonštrukcia komunikácií	

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

☑ **PRVOK**

- = **časovo neohraničená bežná aktivita**
- obsahuje ciele, merateľné ukazovatele
- Stručný, výstižný názov

☑ **PROJEKT**

- = **časovo ohraničená bežná aktivita, produkuje špecifický tovar alebo službu**
- obsahuje ciele, merateľné ukazovatele
- Stručný, výstižný názov

Podprogram	Prvok	Prvok	Projekt
Stredné školy	1. Gymnázia	2. Stredné odborné školy	3. Gymnázium J. Hollého Trnava – dostavba budovy
Knižnice	1. Záhorská knižnica v Senici	2. Galantská knižnica	3. Informatizácia knižníc – Nový informačný systém

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

- vzor podľa Metodiky MF SR

Program 8: VZDELÁVANIE

Zámer: Školy a školské zariadenia pre 21. storočie

	2009	2010	2011
Rozpočet programu v tis. EUR	54 720	64 050	64 965

Komentár k programu:

.... vytvára podmienky na výchovu a vzdelávanie a na plnenie povinnej školskej dochádzky v stredných školách, podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, detí a žiakov s mimoriadnym nadaním a talentom v školách a v školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom. Vzdelávanie sa uskutočňuje na úrovni gymnázií, stredných odborných škôl, združených stredných škôl a stredných odborných učilišť.

Program Vzdelávanie predstavuje činnosti a aktivity realizované v rámci podprogramov Stredné školy, Zariadenia školského stravovania, Školské internáty, Jazykové školy, Školské hospodárstva, Školy v prírode, Školský úrad a Grantové aktivity pre neformálne vzdelávanie mládeže.

Podprogram 8.1: Stredné školy

Zámer: Vzdelávací systém rešpektujúci požiadavky trhu práce

	2009	2010	2011
Rozpočet podprogramu v tis. EUR	41 120	46 830	48 065

Nadácia F.A. Hayeka
25.04.2009

Ako „vyzerá“ programový rozpočet?

- vzor podľa Metodiky MF SR

Prvok 8.1.1: Stredné odborné školy

	2009	2010	2011
Rozpočet prvku v tis. EUR	15 740	17 470	18 085

Zodpovednosť:	<i>Odbor školstva a telesnej kultúry</i>									
Cieľ:	Zabezpečiť prípravu študentov pre výkon robotníckych povolani a odborných činností									
Merateľný ukazovateľ:	Výstup		Počet SOŠ zriadených VÚC							
Rok	R-3	R-2	R-1	R	R+1	R+2	R+3	R+4	R+5	
Plánovaná hodnota				19	19	19				
Skutočná hodnota			23							
Merateľný ukazovateľ:	Výstup		Počet študentov za rok spolu							
Rok	R-3	R-2	R-1	R	R+1	R+2	R+3	R+4	R+5	
Plánovaná hodnota				9 160	9 180	9 200				
Skutočná hodnota			9 700							

Komentár k prvku:
Štruktúra stredných odborných škôl: .....

Nadácia F.A. Hayeka
25.04.2009

Monitorovanie a hodnotenie

Monitorovanie a hodnotenie

- = **súčasť programového rozpočtovania**
- znamená, že počas rozpočtového roka a po jeho skončení, môžu manažéri, volení zástupcovia a verejnosť
  - posúdiť mieru plnenia a splnenia cieľov **iné príčiny**
  - neúspechu a **rozhodnúť o zmenách** sú potrebné pre dosiahnutie plánovanej výkonnosti (merateľné ukazovatele v rámci cieľov)

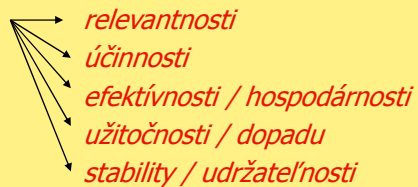
Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Monitorovanie a hodnotenie

- ☑ **Monitorovanie** = zber, triedenie a uchovávanie relevantných informácií o vecnom a finančnom plnení programov a jeho častí
  - **monitorovacia správa** – výsledky monitorovania k 30.6.

- ☑ **Hodnotenie** = systematická činnosť, analýzou kritérií:

poskytuje závery o výstupoch, výsledkoch, dôsledkoch a celkových účinkoch programu

- **hodnotiaca správa** – súčasť záverečného účtu k 31.12.

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako byť (ne) transparentný?

1. Správne zostavený programový rozpočet

= programová štruktúra, zámery, zodpovednosť, ciele, merateľné ukazovatele a ich plánované a skutočné hodnoty, výdavky, ktoré súvisia s cieľmi, komentár

2. Rozpočtový proces

a) Tvorba programového rozpočtu – participácia všetkých subjektov rozpočtového procesu, jasné a merateľné ciele vychádzajúce zo strategických a koncepcných dokumentov samosprávy

b) Monitorovanie a hodnotenie – reálne a skutočné plnenie plánov samosprávy v nadväznosti na realizované výdavky na pravidelnej báze

b) Štandardizácia rozpočtového procesu – zodpovednosti, úlohy, termíny pre zamestnancov, **volených predstaviteľov samosprávy a pre verejnosť**

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako byť (ne) transparentný?

3. Čo všetko sa dá zistiť z programového rozpočtu na prvý pohľad?

- predstavy územnej samosprávy o jej budúcnosti = **zámery**
- spoločensko-ekonomické zmeny, ktoré chce samospráva dosiahnuť v strednodobom časovom horizonte = **strednodobé výsledkové ciele**
- zmeny, ktoré chce samospráva dosiahnuť v danom roku = **krátkodobé výsledkové ciele**
- tovary a služby, ktoré chce samospráva realizovať v danom roku = **výstupové ciele**
- koľko peňazí stojí poskytovanie tovarov a služieb? = **výstupy**
- koľko peňazí stojí dosahovanie zmien? = **výsledky**
- kto zodpovedá za dosiahnutie cieľa? = **zodpovednosť**

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako byť (ne) transparentný?

4. Čo všetko sa dá zistiť z programového rozpočtu na druhý pohľad?

- aké sú priority rozpočtu?
- aké je premietnutie predvolebných a povolebných programov do programového rozpočtu
- mýňa naša samospráva peniaze na definované ciele? = **plnenie cieľov**
- sú ciele strategických a iných koncepčných dokumentov premietnuté v programovom rozpočte? = **väzba na strategické plánovanie**
- prečo stojí údržba komunikácií v našom kraji viac, ako údržba rovnakej dĺžky komunikácií v inom kraji? = **hospodárnosť**
- prečo za rovnaký objem peňazí iný kraj zabezpečí väčší počet spojov (najazdených km) v autobusovej doprave? = **efektívnosť**

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Ako byť (ne) transparentný?

- Prečo sa v inom kraji darí zvyšovať záujem širokej verejnosti o múzeá a galérie a v našom kraji nie? = **účinnosť**
- Prečo náš kraj mrhá finančnými prostriedkami v oblastiach, v kt. nevie dosiahnuť stanovené ciele a ktoré aj tak zabezpečuje niekto iný? (napr. podpora cestovného ruchu, kt. zabezpečuje súkromný sektor)
- Prečo náš kraj mrhá finančnými prostriedkami na služby, o ktoré neustále klesá záujem a nevyužíva existujúce lacnejšie alternatívy?
- Prečo náš kraj financuje rovnakým objemom finančných prostriedkov v jednom prípade malú skupinu príjemcov (napr. 30 členov divadelného združenia a v inom prípade 500 školopovinných detí)?
- Prečo rovnaké kompetencie zabezpečuje v inom kraji 100 a v našom až 200 úradníkov?

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Prečo nezostať mimo?

❖ Programové rozpočtovanie

= **možnosť posudzovať zmyslupnosť verejných výdavkov pre volených predstaviteľov, verejnosť**

= **prezentácia informácií o tom:**

- ☑ *čo ide samospráva robiť*
- ☑ *koľko to stojí*
- ☑ *čo chce za dané peniaze samospráva dosiahnuť*

= **možnosť systémom monitorovania a hodnotenia**

- ☑ *priebežne a spätne kontrolovať zmyslupnosť výdavkov*
- ☑ *mieru dosahovania stanovených cieľov*
- ☑ *porovnávať samosprávy medzi sebou*
- ☑ *skúmať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť*

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Informačné zdroje

Metodický rámec pre programové rozpočtovanie v SR:

- ❖ Praktický a konkrétny manuál pre tvorbu programových štruktúr na úrovni miestnej a regionálnej územnej samosprávy
- ❖ Zborník obsahujúci príklady správne aj nesprávne formulovaných zámerov, cieľov a merateľných ukazovateľov miestnej a regionálnej územnej samosprávy
- ❖ Informačný dokument o programovom rozpočtovaní, jeho výhodách a význame pre zlepšenie rozhodovacieho procesu s príkladmi aplikácie v zahraničí

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Informačné zdroje

Všetky tieto dokumenty a veľa ďalších informácií, ktoré sa týkajú programového rozpočtovania nielen na Slovensku, ale aj vo svete, nájdete na stránkach:

www.rozpocet.info

www.samosprava.org

Nadácia F.A. Hayeka

25.04.2009

Nadácia F.A. Hayeka

www.hayek.sk

Ďakujem Vám za pozornosť!

Verejná kontrola VÚC

25.04.2009